

(26) el-BASÎR البصير

Görmek, bilmek ve sezme” anlamındaki **basar** kökünden türetilmiş bir sıfattır. Kur’ân-ı Kerîm’de elli bir âyette geçmekte olup bunların kırk birinde Allah’ın sıfatlarından biri olarak kullanılmıştır.

Basîr kavramı esmâ-i hüsnâdan biri olarak “görmeye konu olan şeyleri bütün özellikleriyle idrak edip görendir. O, karanlıklar içinde renkleri, bir suya karışan diğer bir suyu görür. Ne karışmışlık, ne karanlık, ne aşırı aydınlık ve ne de madde engeli O’nun görme idrakini perdeleyebilir”

Âyetlerin bazısında, mutlak mânada “**görme sıfatına konu teşkil eden her şeyi gören**” şeklinde geniş kapsamlı bir kavram olarak geçmekte iken, çoğunda ise “**kullarını gören, kulların günahlarından haberdar olan, yaptıklarınızı gören**” şeklinde **hâlik** ile **mahlûk** arasındaki münasebeti kulun ilgi ve dikkatini çekecek bir şekilde vurgulamıştır.

(27) el-HAKEM الحكم

Sözlükte “iyileştirmek amacıyla menetmek, düzeltmek, hükmetmek” anlamlarına gelen **hükm** masdarından türemiş bir sıfat olup “**bilgisi ve adaletiyle nihaî hükmü veren**” demektir.

Kökündeki “**menetme**” mânasını göz önünde bulundurularak **el-hakem** ismine, “**lâyık olanları hidayete erdirmek suretiyle dünya ve âhîret kötülüğünden kurtaran; ilâhî emir ve nehiy, müjde ve tehdit yoluyla bütün insanları aynı kötülükten meneden**” anlamı vermiştir.

Hakem, **hâkim** ve bazı âlimlere göre **hakîm** kelimelerinin temel anlamlarının, “**ıslah etmek amacıyla zulme, fesada ve şerre engel olmak, bunu sağlamak için söz ve fiil ile müdahalede bulunmak**” olduğu ifade edilmektedir.

İslâm literatüründe ve müslüman milletlerin dillerindeki yaygın kullanımdan da anlaşılacağı üzere Allah’a nisbet edilen **hakem** ve **hâkim** isimleri, O’nun, insanlar arasındaki münasebetlerden çıkan özellikle büyük anlaşmazlıkların nihaî

hükümünün belirleyicisi olduğu, haklı ile haksızı sonunda belirleyeceği, âdil hükmün ve karşı durulmaz gücün sadece O'na mahsus bulunduğunu ifade etmektedir.

Allah Teâlâ, **hâkimdir**. Her şeyin hükmünü O verir. Verdiği hükmü tamamiyle yerine getirir. O'nun hükmünü engelleyecek, bozacak, değiştirecek, geri bıraktıracak hiç kimse yoktur. Kıyâmet gününde Allah Teâlâ hükmünü verecek, adâlet tam olarak gerçekleşecek ve herkes hak ettiğinin karşılığını tam olarak alacaktır. Hiç kimseye en küçük bir haksızlık yapılmayacaktır.

(28) el-ÂDL العدل

Adl, “doğru olmak, doğru davranmak, adaletle hükmetmek; eşitlemek” vb. mânalara gelen bir masdardır. Ayrıca “**doğruluk, hakkaniyet ve adalet**” anlamlarıyla isim olarak kullanıldığı gibi, “**çok âdil**” anlamında sıfat olarak da kullanılır.

ADL, Allah'ın isimlerinden biri olarak kullanıldığında mübalağa ifade eden bir sıfat olup “**çok âdil, asla zulmetmeyen, hakkaniyetle hükmeden, haktan başkasını söylemeyen ve yapmayan**” anlamına gelir.

Birçok âyette Allah, adaletin zıddı olan zulümden tenzih edilmiş, ayrıca “**adl**” mânasına gelen **kıst** da Kur'an'da ve hadislerde Allah'a izâfe edilmiştir (bk. Âl-i İmrân, 18; Yûnus, 4, 47, 54) Yine “**adl**” ve adalete yakın bir mâna ifade eden “**hayrü'l-hâkimîn**” (bk. el-A'râf, 87) ve “**ahkemü'l-hâkimîn**” (et-Tîn, 8), Kur'an'da Allah'a nisbet edilmiştir.